

Tu B'Shvat

Our Mishnah stated: אמר רבן שמעון בן גמליאל - RABBAN SHIMON BEN GAMLI'EL SAID: ISRAEL - לא היה ימים טובים לישראל בחמשה עשר באב וימים הכפורים HAD NO DAYS AS FESTIVE AS THE FIFTEENTH OF AV AND YOM KIPPUR.

The Gemara asks: The Gemara asks: Now, it is understandable that Yom Kippur is considered an especially festive day, משום דאית ביה - since it is a day of forgiveness and pardon, קליה והוליה - and also because it was the day on which the Second Tablets of the Ten Commandments were given. - However, what is the significance of the fifteenth of Av, that it should be observed as a festive day?

The Gemara answers: Rav Yehudah said in the name of Shmuel: - This was the day that the tribes were permitted to intermarry.

The Gemara asks: What verse was interpreted to derive that the tribes may henceforth intermarry?

The Gemara answers: The Torah states: This is the law that HASHEM commanded to the daughters of Tzelaphehad. - The Gemara interprets: This law, which regulates the marriages of women who have inherited property, applies only to this generation.

The Gemara offers another explanation for the festive nature of the fifteenth of Av:

Rav Yosef said in the name of Rav Nachman: - The fifteenth of Av was the day that the tribe of Benjamin was permitted to marry into the congregation of Israel, as it says: ואיש ישראל נשבע במצפה לאמר איש ממנו לא יתן כחו לבנותו - And each Israelite swore in Mizpah, saying: No man from among us shall give his daughter to Benjamin for a wife.

The Gemara asks: What verse was interpreted as implying permission for subsequent generations to offer their children in marriage to members of the tribe of Benjamin?

The Gemara answers: Rav said: - The oath-takers had said specifically, From among us, implying: but not from among our children.

The Gemara offers a third explanation: Rabban bar bar Chana (said) in the name of Rav Yochanan: - The fifteenth of Av was the day on which those destined to die in the wilderness finished dying. - For Mar said: - So long as those destined to die in the wilderness were not finished dying, לא היה דבור עם - there was no Divine communication with Moses.

For it is stated: והיה כאשר יפנו כל אנשי המלחמה - And it was when all the men of war ceased dying ... HASHEM spoke to me ... Only then was the Divine communication restored to me.

A fourth explanation for the day's festive nature is offered:

Ulla said: - The fifteenth of Av is the day that Hoshea ben Elah removed the sentries that Yaravam ben Nevat had stationed on the roads leading to Jerusalem to prevent Jews from ascending to the Holy Temple on the pilgrimage festivals. - And at that time [Hoshea ben Elah] said:

Let them go up to worship whichever they desire.

The Gemara advances another explanation: Rav Masnah said: - The fifteenth of Av was the day that the slain Jews of Bethar were afforded burial. - And Rav Masnah said further on this topic: - On the same day the slain Jews of Bethar were afforded burial, [the Sages] in Yavneh instituted the fourth blessing of Grace after Meals, Who is good and Who confers good. - Who is good commemorates that, miraculously, the bodies did not decay. - And Who confers good signifies that God ultimately ordained that the bodies be afforded burial.

The Gemara offers a sixth and final reason for the festive nature of the day:

Rabbah and Rav Yosef both said: - The fifteenth of Av was the day that they stopped felling trees for the Altar pyre. - As we learned in a Baraisa: - R' Eliezer the Great said: - From the fifteenth of Av and onward the sun's strength wanes, and thereafter they would not fell trees for the altar pyre, - since the wood was not sufficiently dry. - Rav Menashya said: - They therefore called [that day] the day of the axe's breaking.

The Mishnah said: ... FOR ON [THOSE DAYS] THE MAIDENS OF JERUSALEM etc.

The Gemara details the protocol for borrowing: The Rabbis taught in a Baraisa: - THE KING'S DAUGHTER would borrow a white garment FROM THE KOHEN GADOL'S DAUGHTER, who was of slightly lower rank. - THE KOHEN GADOL'S DAUGHTER would borrow FROM THE DEPUTY Kohen Gadol's DAUGHTER; - AND THE DEPUTY Kohen Gadol's DAUGHTER would borrow FROM THE DAUGHTER OF THE KOHEN ANOINTED FOR BATTLE. - AND THE DAUGHTER OF THE KOHEN ANOINTED FOR BATTLE would borrow FROM THE DAUGHTER OF AN ORDINARY KOHEN; - AND ALL OTHER JEWS would borrow FROM ONE ANOTHER. - This chain of borrowing was instituted so that a poor girl who had no beautiful clothing of her own would not be embarrassed.

The Mishnah said: - THE MAIDENS OF ISRAEL would go out and dance in the vineyards.

The tractate concludes with an allusion to the marital relationship of a spiritual nature that exists between God and the righteous of Israel: - אמר עולא ביראה אמר רבי אלעזר - In the future the Holy One, Blessed is He, will make a circle of all the righteous people, and He will sit among them, in the middle of the circle, in the Garden of Eden; - and each and every one will point with his finger toward Him, as it says: - אמר ביום ההוא והוא אלהינו זה קונו לו ונשיענו זה ה' קונו. - He shall say on that day, "Behold! This is our God; we hoped in Him and He saved us; this is HASHEM to Whom we hoped; let us exult and be glad in His salvation."

דבר פלא הוא, שעל שאר הגמרא ט"ו באב מאי
היא, יש עלי' שש תשובות. דברי התשובות
יכל להשאיר רושם שאין ככל אחר טעם מספיק
לקביעת היום טוב. מי שצריך ליתן אמתלאות רבות
לתוך איזה דבר סימן הוא שיש חולשא באמתלאות
שלו, ולו היתה לו אמתלא חזקה וכדורה שאין
להשיב עליה, היתה זו לכדה מספיקה. דבר תימה
הוא שלא היה ביד רבותינו חכמי הגמרא טעם ברור
לתגיגת ט"ו באב, כמו שיש לנו טעם מיוחד לכל תג
ומעור.

וביותר קשה להבין, לפי הטעמים שבגמרא, אין
באחד מהם טעם מספיק שט"ו באב יהי יותר
גדול מג' רגלים שהם זכר ליצי"ם, מתן תורה ועני

ועתה ננסה לכאר את הדברים, אחרי שכמה וכמה תמיהות יש לתמוה בדברי
הגמרא שהכאנו כאן. ראשית, בודאי היו בהיסטוריה על עם ישראל אירועים גדולים
ונשגבים שלא קבעו עליהם "יום טוב", ואם כן מה נשתנו כל האירועים הללו,
שחכמינו ז"ל ראו בו צורך לקבוע להם "יום טוב" לדורות. שנית, מה הדמיון שבין
יום הכיפורים לט"ו באב, הרי ט"ו באב דומה יותר לאחד משלושת הרגלים (למשל)
שנקבעו זכר לאיזה אירוע שקרה לעם ישראל כמו "סוכה" זכר לענני הכבוד וכיוצ"ב,
אבל איזה דמיון יש בין ט"ו באב ליוה"כ"פ. שלישית, בשום יום טוב לא מצאנו שהיה
מאן דהו יוצא במחול לכבוד אותו יו"ט. רביעית, ואפילו יוצא במחול, או למה "בנות
ירושלים", כלומר, למה דוקא בנות, ולמה דוקא בנות ירושלים. חמישית, מה הקשר
בין הי"ט הזה לבין מציאת הזיווג ביום זה. ששית, ובכלל, מאימתי נהגו בבית ישראל
הצנועים למצוא את זיווגם בכרמים, ולא ראינו כדבר הזה לא אצל אבותינו ולא אצל
מסורתנו. ועוד אפשר להאריך ברוב תמיהות שמתעוררות בענין נכבד זה.

7 חזן תיקון נה חסר

6 בישורין ט"ו באב מלך קבט

בספר בני יששכר (מאמרי חידש תמוז אב מאמר ד' ד"ה ואמר לך) מבאר כעין
זה חז"ל "...דהנה בכ"ה באלול התחלת בריאת העולם, והתחלת בריאת
העולם היה בבחינת תואר מלכות בכדי להקרא מלך כי אין מלך בלא
עם, והנה מלכות, סוף מעשה במחשבה תחילה וישראל עלו במחשבה
תחילה, והנה אמרו רז"ל ארבעים יום קודם יצירת הולד מכריון ברקיע
בת פלוני לפלוני, וכדוגמא הלזו ארבעים יום קודם כ"ה באלול הוא זמן
שלפנינו ט"ו באב, ישראל עלו במחשבה להתחתן במלך הכבוד על כן
יום שהותרו שבטים להתחתן זה בזה וגם יום שהותר שבט בנימין
להתחתן היה דוקא ביום הזה, וכמו כן תקנו בכל שנה בנות ישראל
יוצאות במחול משחקים ומי שאין לו אשה יפנה לשם ונתהוה החיתון
לעורר היחוד הקדוש אשר ישראל עלו במחשבה ועל ידי עליית
מחשבתם כביכול נתהוה בריאת עולם..."

הענין שמקדשין במבעת עגולה כצורת אות סמ"ך, י"ל על פי מה שכתב בספר
אוהב ישראל (ט"ו באב) לכאר מאמר חז"ל (תענית כו: במתני') לא היו ימים
טובים לישראל כמו ט"ו באב, והנה אמרו חז"ל (תענית לא) עתיד הקב"ה לעשות
מחול לצדיקים וכו'. והכוונה הוא דכמו שהמחול הולך סביב סביב בהיקף ואין
בו שום מעלה ומטה ראש וסוף, כן יהיה לצדיקים לעתיד לבוא, שלא יהיה
ביניהם שום קנאה ושנאה תחרות לומר זה גבוה מזה וזה למעלה מזה, רק
כולם יהיו שווים למוצה, וזו עצמו שאין בישראל שום קנאה ושנאה ותחרות
הוא גופא היום טוב לישראל וזהו הכוונה לא היו ימים טובים לישראל כמו
בא"ב, ר"ל כאות ט"ו שבאותיות האל"ף ב"ת רהינו אות סמ"ך שהיא עגולה
סביב סביב ואין בה ראש וסוף והיא בבחינת מחול, שזהו עצמו היום טוב הגדול
לישראל כנ"ל עכ"ל, והנה ידוע כמה הזהירו חז"ל (בבא מציעא נט.) על שאיש
ואשה יהיה שלום ביניהם, אף תיקנו בנוסח השבע ברכות אשר ברא ששון

ושמחה וכו' אהבה ואהבה "ושלום" ורעות, הרי דגן זה הוא יסוד גדול בבנין
ביתם, לכן י"ל דממעם זה תיקנו לקדש במבעת עגולה כצורת הסמ"ך וכענין
המחול כנ"ל, להורות שיהיו בשלום ובשלוח יוצו שזווגם יעלה יפה.
 מיול בפרדס, ח"א אות ט, ג

קודם שערים ואח"כ פתחים יותר פנימיים. וזהו שאו
שערים ראשיכם, שבתחלה צריך לנשא ולרומם את
כניסת השערים.

8 התחזקות ערש"ק ואתחנן השנ" שיהות נח

והנה השער הראשון של הימים הנוראים הוא
חמשה עשר באב. כדאיתא בספ"ק בני יששכר
בענין מעלת חמשה עשר באב, שהוא ארבעים יום
קודם כ"ה אלול יום בריאת העולם, וע"ד שאחז"ל
(סוטה ב.) ארבעים יום קודם יצירת הולד מכריון
בת פלוני לפלוני, כך בחמשה עשר באב מכריון
על הנישואין כביכול של הקב"ה וישראל, שזו
תכלית הבריאה, כמו שאמרו בראשית ברא אלקים
בשביל ישראל שנקראו ראשית ובשביל התורה
שנקראת ראשית. וסוף מעשה במחשבה תחלה,
וארבעים יום קודם יצירת הולד עלו ישראל במחשבה
להתחתן כביכול עם הקב"ה. נמצא שבחמשה עשר
באב יורדת ההארה הזאת של התחלת בחי' החיתון
של הקב"ה וישראל, ובוה מבואר מה שחז"ל קבעו
יום זה לעניני זיווגים, שבו הותרו שבטים לבא וכו',
ובו הותר שבט בנימין לבא בקהל, לעורר על בחי'
הזיווג העליון בין קוב"ה וישראל.

בב"ב הזכירו כעוהש"ת בשנים הקודמות, כי
שבמאמר חז"ל "שבהן בנות
ירושלים יוצאות וחולות בכרמים", איתא
מצדיקים ז"ע דברים עמוקים ונוראים מאד,
מ"מ גג מפשטות כוונת המאמר אפשר ללמוד
ערצם כגלת וקדושת היום. כי הנה באמת כל
הענינים הגשמיים שבעולם הזה, הם משל
ויוגמא לדברים גבוהים ורמים מאד, וכדאיתא

9 שיהות נח ט"ו באב

ובי' הענין ע"ד העבודה, ע"פ מאה"כ שאו
ערים ראשיכם והנשא פתחי עולם ויבא מלך
וכבוד, וביארנו בזה, שהימים הנוראים ענינם
ומלכת מלכותו ית' בבחי' ויבא מלך הכבוד, וקודם
שמגיעים למדרגת ויבא מלך הכבוד צריכים לעבור

מ"ן באב מתחיל ימי ההכנה לימים נוראים, כבר הכאנו לעיל כי הוא התחלת זמן תשובה, יש מימרא שה"י רגיל בפי צדיקים זי"ע, שבשמים כבר מכינים הכסאות ליום הדין, ורמזו על זה הרה"ק בעל צבי לצדיק זי"ע הפסוק (תהלים קג, יט) ה' בשמים הכין כסאו, בשמים ראשי חבות יום ש'כלו ב'ו מתי מדבר. ימים נוראים הם ימי תפלה, ובט"ו מתחילים כבר ימי התפלה, בכוחו של משה רבנו, וזה עיקר ההכנה לימים הנוראים עליו להחזיק בתפלה, ובוה נתחבר אל ה' כראוי.

14

וענין זה שייך בכל שנה, כמד"א בספה"ק שכל ימיה היא יחידה בפני עצמה, כעולם קטן ובריאה מיוחדת לעצמה, וע"פ הכוונות כל סורי ההכנות של ימים נוראים בבחי' נסירה ודורמיטא וכל הענינים שהיו בבריאת העולם מתחדשים בכל שנה ושנה, והיינו שכל שנה היא יצירה חדשה שצריכים לבנותה. וע"ז נאמר שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם יבא מלך הכבוד, בתחלה השערים, ואח"כ פתחי עולם המה הימים הנוראים, שע"ז יבא מלך הכבוד, להגיע לתכלית שיהודי יהיה דבוק בהש"ת. וזאת תחלה לזה היא מהשערים, להתחיל לבנות את הימיה החדשה. וכן יש לפרש שאו שערים ראשיכם יבאו על מדות המח דהיינו תורה, והנשאו פתחי עולם המה מדות הלב תפלה ועבודה, ועל ידי שניהם יבא מלך הכבוד, שזה עיקר העבודה של הימים הנוראים.

15 ש"ה ה' תמוז

ומלבד כל זה הרי אמרו חז"ל (שם בתענית) כי בתמשה עשר באב הותרו שבטים לבוא זה בזה, והותר שבט בנימין לבוא בקהל. ואם כן הרי הזמן מסוגל ביום זה בכל שנה, לזכות לשפע עצום ונפלא של אהבת חברים, ואהבת חנם. ואמרו עוד שם בגמ' כי בתמשה עשר באב פסקו מלכרות עצים למערכה. ואיתא מ"י צדוק זי"ע, כי ביום נשגב זה נדלק לבת אש בלבו של כל יחיד מישראל, עד שלא היו צריכים עוד להביא אש למערכה, אלא אש קודש היתה יורדת משמים על המזבח. ואיתא עוד בגמ', כי בתמשה עשר באב דמוסיף יוסיף, נפירש"י, המוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה, יוסיף חיים על חייו. ומבואר כי הזמן מסוגל ביום זה להוספה בתורה ועבודה, ולהוספה בכל הענינים הכלולים בחיים.

ואיתא מצדיקים זי"ע, כי ההכנה לקראת הימים הנוראים, מתחלת מיום חמשה עשר באב, ורמזו הדבר במאמר הכתוב (דברים י"ב) מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו', שקאי על מ"ה ימים שמתמשה

12

נבט לבטל הי"ט עלו שבטים שבטי יה, שעל ידה יתאחדו בני ישראל, הרי יש כאן תיקון ענין לשון הרע שהוא שורש המלכות שלו. נמצא מבואר כי יום ט"ו באב שייך לתיקון חטא הלשון, והיום מסוגל לענין זה.

בספר יערות דבש (דרוש ד) מדייק לשון הפסוק סכותה בענין ילך, ולכאורה תיבת לך מיותרת, ופירש כי הענין הוא הבל שיש בו חטא היוצא מדיבורים של בני ישראל, והם גורמים שיהיה ענין המעבב את התפלות, נמצא כי שורש הריחוק של סכותה בענין לך הוא בגלל חטאי הדיבור, אשר דייקא ביום ט"ו באב יש לו כח תיקון לחטאי הדיבור, ולכן יום זה יש בו כח תפלה מיוחד, שנפתח בו כח הפה דקדושה, וגם יש בו נחמה על הסכותה בענין לך מעבור תפלה, כי מונח ביום הזה את הכח לטהר הפה מכל הדיבורים לא טובים, ולסלק הענין שיתקבלו התפלות אף בהיותנו בגלות בכח התפלות שהשאר לנו משה רבנו ע"ה.

דרש מרדכי

ובתוס' בבא בתרא שם האריכו להקשות בענין זה מן הפסוקים וכתבו ונראה לרבינו תם לפי מדרש איכה שלא מיהרו למות, אלא בשנה אחרונה ביטל מהן הגזרה ונשאר מהן ט"ו אלף ופרוטרוט אותן שהיו ראויין למות בשנה אחרונה כמו שמצינו בחזקיהו דכתיב (מלכים ב ט): "צו לביתך כי מת אתה". והאריך לו הרבה והא דכתיב (במדבר כו): "ולא נותר מהם איש כי אם כלב בן יפונה ויהושע בן נון". היינו מאותן שראויין למות קודם שנתבטלה הגזרה דכלב ויהושע היו בני ארבעים בשלוח מרגלים כדפרישית לעיל (ק"ז ד"ה מאן). וצריך ביאור מה זכו אותם החמש עשרה אלף שנשאר אחרונים שתבטל מהם הגזירה.

ונראה דהנה בכל שנה בשעה שהיו חופרים את קבריהואין ספק שכל יהודי נשא תפילה מעומקא דליבא, שינצל השנה מן הגזירה, אמנם תפילתו לא היתה לגמרי מעומק הלב שהרי יש צד שהשנה הוא לא ימות, הוא בין אלה שנגזר עליהם למות, אבל בשנה האחרונה כאשר חפרו קבריהם ידעו שהם האחרונים, מצד הגזירה אין להם סכוי כלל לצאת חיים מקבריהם, או אז היתה תפילתם מלב קרוע ומורתח והתפללו מכל מעמקי הנפש להנצל, ביועם

כי אין להם על מי לסמוך אלא על אבינו שבשמים, תפילה זו בקעה את הרקיעים ונתבטלה מהם הגזירה.

הנה מציינו ו' טעמים בגמרא (תענית ל, ב) על מה שנקבע חמשה עשר באב ליו"ט, וא' מהם הוא יום שכלו בו מתי מדבר, ועוד טעם מבואר שם שהוא יום שביטל הושע בן אלה פרוסדיות שהושיב ירבעם בן נבט על הדרכים שלא יעלו ישראל לרגל. והנה מובן שבי ענינים אלו שאירעו בט"ו באב, יש להם קשר לתיקון של חטא לשון הרע וכמו שבאר בספר פרי צדיק חטא המרגלים הוא פשוט שכרון עם לשון הרע, וממילא כאשר כלו בו מתי מדבר, הרי יש בוה הוראה שהי כאן איזה ענין של תיקון חטא המרגלים ותיקון הלשון הרע שהי היסוד של הפגם שלהם. וכמו"כ ענין של מלכות ירבעם שורשו בלשון הרע, וכמו שאמרו חז"ל (יומא כב, ב) אמר רב יהודה אמר רב בשעה שאמר לו דוד למפיכוש את אמרתי אתה וציבא תחלקו את השדה יצאה בת קול ואמרה לו רחבעם וירבעם יחלקו את המלכות. הרי שמלכות ירבעם ושליתתו לחלק את כלל ישראל שורשו בענין חטא של לשון הרע. ואם כן כאשר נתבטל ענין זה שהעמיד ירבעם בן

15 ע"י התורה, כמשאחז"ל (ברכות נו.) עה"פ תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב, אל תקרי מורשה אלא מאורסה, היינו שהיא בחי' אירוסין בין קוב"ה וישראל, בבחי' בת פלוני לפלוני, ע"י כח התורה. וע"כ השער הראשון של חמשה עשר באב הוא זמן של כח התורה, כי בו מתחילים ארבעים יום קודם * יצירת הולד אשר בהם מתחלת בחי' אירוסין בין קוב"ה וישראל, ובחי' אירוסין היא ע"י כח התורה דאל תיקרי מורשה אלא מאורסה. וענין יום הכפורים הוא שלימות הדביקות ע"י עבודת ה'. ומש"ה לא

היו ימים טובים לישראל כאלו ב' הימים, מכיון שע"י בחי' ב' הימים משיג יהודי את הדביקות בה' בבחי' זיווג עילאה. וזהו פ' שבהם בנות ירושלים, שלא אמרו בנות ישראל אלא בנות ירושלים, להורות על פנימיות הכוונה, שבנות ירושלים מרומזו על כנסת ישראל, שנשמות ישראל מכינים עצמם להיות דאויים לבחי' זיווג עליון והתחתנות כביכול עם הקב"ה. בבחי' מאה"כ ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום, שווה כל תכלית הבריאה שיששראל יהיו דבוקים בהש"ת. ובהן בנות ירושלים, היינו כלל ישראל, יוצאות בכלי לבן שאולים שלא

אלון גת'קה

וכספר בת עין [פר' עקב דיה הויה עקב] בי גר זאת וז"ל "והיה עקב... ונראה לי על פי מה ששמעתי מהמגיד הגדול זלה"ה שאמר וקבלת יב. ב"ע"ד אשר לא תחשך השמש", זה חמשה עשר באב כי תחשיך אותיות ת"ש כ"ח, ובט"ו באב תש כח השמש, כדאיתא בש"ס הירח וכוכבים זה ראש השנה והושענא רבה, וגם הרב הק' מבארדיטשוב זלה"ה אמר שט"ו באב הוא התחלת השנה הבאה בתשובה על דרך שאמרו חז"ל ארבעים יום קודם יצירת הולד מכריון כו' כי בכ"ה באלול נברא העולם ומט"ו באב עד כ"ה באלול יש מ' יום ע"כ דבריו לענינינו, והנה בודאי החכם עיניו בראשו וכל ימיו בתשובה ומעשים טובים ואינו ממתין עד ר"ה שהוא יום הדין דווקא שיעשה אז תשובה מאימת הדין אלא תשובתו הוא מיראת ה', יראת בושת, יראת הרוממות, והוא כל השנה כולה והוא תשובה מעולה אבל מי שאינו חכם ואינו משיג גדלותו יתברך שמו לעבדו ביראת הרוממות תמיד, רק כשרואה יום הדין מממש ובא והגיע ט"ו באב אז תש כחו מאימת הדין ועושה תשובה בודאי, וממילא כי * אריה ישאג מי לא ירא, כי בט"ו באב ארבעים יום קודם מכריון כנ"ל, ותשובה זו באמת פחותה היא כידוע... ועל זה הבטיחנו הכתוב ואמך והיה עקב תשמעון ר"ל עקב הוא מלשון טוף אפילו כשהתשובה הוא בסוף השנה מצד אימת הדין ומחמת זה תשמעון וכן הדין הוא תשובה פחותה מאד אע"פ כן ושמר ה' אלקיך לך את הברית וגו'..."

13 שיהיה גת'קה

16 **עיקר** התדבקות בני ישראל עם הקב"ה הוא על ידי התורה הק' כפי שאמרים חז"ל [וזהו פר' אחרי עג א] "קב"ה אורייתא וישראל חד הוא", היינו שהתורה הק' היא המדבקת את בני ישראל בהקב"ה, ועיקר השיבה אל הקב"ה והדבקות בו יתברך היא על ידי התורה הק', כפי שמתפללים אנו בכל יום בברכת השיבונו שבתפילת שמונה עשרה "השיבונו אבינו לתורתך וקרבונו מלכנו לעבודתך והחזירנו בתשובה שלימה לפניך".

וברש"י פירש חז"ל "מלכרות, לפי שזן לחין ומאותו הזמן אין כח בחמה לייבשן וחישינן מפני התולעת לפי שעץ שיש בו תולעת פסול למערכה כדאמרין [מדות ב. ד]. יום תבר מגל, שבירת הגרון שפסק החוטב מלחטוב עצים. מכאן ואילך, מחמשה עשר באב ואילך דמוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה יוסיף חיים על חייו. דלא יוסיף, לעסוק בתורה בלילות. תקבריה אימיה, כלומר ימות בלא עתו".

ובפירוט רבינו חננאל [שם לא, א] הוסיף חז"ל "ומי שלא יוסיף תקבריה אימא שאינו מן החכמים שמנרדין שינה ועיניהם בעולם הזה וחיים לעולם הבא".

היינו, שאכן ט"ו באב הוא הזמן שמה ארכין הלילות ועלינו להוסיף בלימוד התורה מהלילה על היום, להדבק בקב"ה ושכינתיה, כאמור.

17 קמו הלקה תמוז-אב והלבוב

מ"ו באב יש לו קשר לענין הזה. אל תפלה, כי אלו התפלות של משה רבנו ע"ה התחילו ביום ט"ו באב, כמו שכי' בפני יהושע (ברכות לב, א) שביום הזה התחיל משה רבנו להתפלל התקט"ו תפלות, וע"כ הבין משה רבנו שיום זה שייך לעבודת התפלה, ולכן ראה כי יום זה נכון לקבוע להתחיל בתפלה להיכנס לארץ ישראל, וא"כ גם אנו ביום הזה נוכל להתפלל לה' ולעורר הגאולה.

וכאמר בחז"ל, וכדברי הצדיקים, ז"ע, איתא הפלגות מרובות על קדושת וסגולת יום חמשה עשר באב, וכמבואר שביום זה יורדת צדינת המחילה של יום כיפור, ואמרו צדי' ז"ל בגמ' "שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי יין שאולין וכו', יוצאות וחולות ככרמים, ומה ז' אומרות, בחור, שא נא עיניך וראה מה אור כבוד לך וכו', וכן הוא אומר (שה"ש ג י"א) צאינה וראינה בנות ציון וגו'". וייתאמצו ימים זייע, שנכלל בזה, כי ביום חמשה עשר באב, כל יחיד מישראל מתעלה כעליה עולה ונשגבה, והוא מתלבש בבחינת בגדי לין, ובבחינת שאולים, והיינו שהמדריגה שהוא זכה לה ביום זה, גבוהה ממנו ואינה שייכת לו כלל, אלא שהוא שאולה אצלו, והוא נכנס לתקום קדוש וגבוה מאד שהוא בבחינת "מתול לצדיקים" אשר לעתיד לבוא נוכח לה (עין שם בגמ' ל"א ע"א), ובשעה שאנו נמצאים במקום קדוש זה, הזמן מסוגל מאד להתפלל ולהתחן לפני השי"ת, ולומר, בחור שא נא עיניך וראה מה אורה בחור לך, ולכן הזהיר הצדיקים ז"ע, כי מהראוי לנצל כל כ"ד השעות של יום קדוש זה, כי הזמן מסוגל בו לקבלת התפילות.

14 גת'קה

ובי' ענין ב' ימים אלו חמשה עשר באב ויום הכפורים, הדנה הקיום של עם ישראל והקשר שלהם עם הקב"ה מיוסד על הני תרין סמכי קשוט, תורה וועבודה, שעל ידם מתקיימת הדביקות בה'. וכדאיתא שהתורה"ק היא כנגד ו' שבשם הוי"ה ב"ה, שהיא בחי' ו' החיבור המחברת את ה' עילאה שהיא כנגד קוב"ה לה' תתאה שהיא שכינתיה דהיינו כנסת ישראל, והתחלת החיבור בין קוב"ה וישראל הוא

עשר באב עד ראש השנה, אשר בהם מהראוי לאדם להתעורר ביותר ביראת הבורא ב"ה, כדי לעשות הכנה דרבה לקראת הימים הקדושים. ובודות הקדושים היה אפשר להכיר בעולם, מחמשה עשר באב, כי הימים הקדושים מתקרבים וכאים, וכמו שהזכרנו בעושה"ת כמה פעמים, כי האור המאיר ז"ע מתאונן בספרו, על כי בדורו יש כמה עמי הארצים, אשר אפילו כאשר מגיע חמשה עשר באב, בכל זאת עדיין אינם שמים על הלב כי ראש השנה מתקרב ובא. וחזונו כי אלו אשר עדיין אינם מתכוננים לקראת הימים הקדושים בחמשה עשר באב, בכלל "עמי הארצים" היו בעיניו.

מהמשה מתבאר שקריאה זו הושמעה גם בט"ו באב וגם ביום הכיפורים, ומסתבר שבעומק הדברים היתה בה משמעות עלילית נוספת. כך פירש הענין בעל "תפארת ישראל" (למשניות, ויסוד עקרון זה כבר מופיע בדברי היעבודת ישראל מהמגיד מקונין ז"ע, אלא שהוא הרחיב בדברי קבלה). לדבריו, התואר "בחור" שנאמר אז כוון ברמז כלפי הקב"ה המכונה ב"שיר השירים" (ה' טו): "בחור כארוים", ועליו ביקשו שיתן עיניו בכלתו, היא כנסת ישראל. על כך הן אמרו:

"שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך" - איה אומה קדושה בעולם כאומה זו. "אל תתן עיניך בנות" - דאף על גב שחטאו לפניך, תתן עיניך במשפחה בניך, בני בחוניך הם, בני אברהם, יצחק ויעקב. "שקר החן" - של שאר האומות. "הבל הוסיף" - שלהם, דאמלו כשעשוין מצוות כוונתם רק להחניף לך... אבל אשתך, החלשה, הקטנה, שגיא וראת ה', היא התהלל.

חז"ל אמרו (תענית לא.): "אמר רבי אלעזר, עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים". מהו אותו "מחול"?

החולץ ב"מחול", מסתובב הוא בהיקף סביב סביב, ללא עליה וירידה, ללא ראש וסוף. כך, לעתיד לבוא, לא תחיה מנת חלקם של הצדיקים הקנאה והשנאה, אחד לא יעלה על השני - כולם שוים במעלה.

זהו אכן יום-טוב אמיתי לישראל, "כשבנות ישראל יוצאות בכלי לבן שאולין (אפילו עשירות - רשינו, כדי שלא לבייש את מי שאין לו...)", ואין ביניהם קנאה, רק אחבה עזה ואחדות שלימה שוררת בין כולם.

לזה רמזו חז"ל: "לא היו ימים טובים לישראל" - ימים טובים כאלו לא היו לישראל, "חמשה עשר באב" - באות החמשה עשר באלף-בית, שהיא אות "ס" - אות עגולה ביותר, היא מרמזת על ה"מחול" שעתיד הקב"ה לעשות לצדיקים, זו השמחה הגדולה ביותר - שתשרה ביניהם האחדות ואהבת ישראל.

(בני יששכר, מאמרי חודש תמוז-אב, מאמר ד)

ולכן מהראוי לאדם ללמוד מדרכי בוראו, ולהתרבק במדה זו של "טוב", ואף שפרטים רבים ונכללים במדה זו, מ"מ כללות הענין השייך לכל אחד, היא, להיות תמיד מלא עם טובה, מתיקות, נעימות, שמחה, פנים מאירות, ולראות הצד הטוב שיש בכל דבר, ולהיות מרוצה מכל דבר, בבחינת (תהלים צ"ז) ויהי נועם ה' וגו', (שה"ש ה' ט"ז) חכו ממתקים וכלו מחמדים וגו', (משלי ג' י"ז) דרכיה דרכי נועם וגו', (יומא פ"ו ע"א) נאים דרכיו מתוקנים מעשיו וכו', ועל דרך שהזכירו חז"ל (אבות פ"ב מ"ט) איווהי דרך ישרה שידבק בה האדם וכו', רבי אלעזר אומר לב טוב, אמר

להם וראה אי את דברי אלעזר בן ערך שבכלל דבא דבריכו. ולא להיות בן אדם אשר תמיד מר לו מכל דבר, ומתהלך בפנים זועפות כל היום, ונאנח על כל דבר שאינו הולך כרצונו, ומסתכל על כל מה שקורה לו במבט שחור ועצוב, וראה רק הצד הרע שיש בכל דבר.

ומצינו בתינה זו אצל החטא הקדמון של אדם הראשון, שעיקר הפגם היה אז מה שנתערב טוב ברע, נאף שאין לנו השגה בזה נלל, מ"מ הכל הוא ענין של לימוד, וכדאיחא מצדיקים ז"ע. ונכלל בזה, כי מקודם היה ה"טוב" עומד בפני עצמו, והיה רואים אותו בבחינת, משא"כ אחרי החטא נתערב הרע בטוב, ובכל דבר שבעולם, אדם מסתכל ורואה הרע שבו.

ואיחא בחז"ל (סוכה ג"ב ע"א) כי שבעה שמות יש לו ליצר הרע, רע, ערל, טמא, שונא, מכשוי, אבן, צפוני, ומ"מ השם המורגל כפי כל, הוא "יצר הרע", ולא אחד משאר השמות של, לפי שמעיקרי כוחות היצר, הוא מה שמתאמץ ומשתדל שיהא אדם רואה תמיד ה"רע" ויבטל דבר, ולא יתבונן בצד הטוב שיש בו.

ומצינו כי איתו מהשמות אשר ארץ ישראל מכונה בהם, הוא "ארץ הטובה", וכמבואר בפ"שתינו שביקש משה רבינו ע"ה ואמר: "אענ"ה נא וראה את הארץ הטובה אשר בעבר ירדן ההר הטוב הזה והלבנון. כי באמת מצינו שקדושת ארץ ישראל, וקדושת בית המקדש היו משפיעות לישראל שפע עצום

ביותר, שהרי מדות רבות מאד נמצאות אצל כל יחיד, מ"מ ננסה עתה לדבר מפרט ונקודה אחת בעבודה זו, וממדה אחת אשר מצינו כי היא בכלל מידותיו של הקב"ה, אשר עליהן הזהירנו חז"ל (עין סוטה י"ד ע"א) הדבק במידותיו של הקב"ה, והיא המדה הקדושה של "טוב", שמצינו כי נשתבח בה הקב"ה כביכול, וכמו שנאמר (תהלים קמ"ה ט') טוב ה' לכל וגו', (שם ק"ה א') הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו, (שם ק"ה ה') כי טוב ה' לעולם חסדו וגו', (שם ל"ד ט') טעמו וראו כי טוב ה' וגו', (איכה ג' כ"ה) טוב ה' לקונו וגו', (בפילת ימים נוראים) הטוב ומטיב לרעים ולטובים, (בברכת המזון) המלך הטוב והמטיב לכל, ועוד הרבה פעמים שמצינו שנשתבח הקב"ה במדה זו.

וחז"ל הק', וצדיקים, ז"ע, גילו לנו, כי מדה זו של "טוב", היא היסוד והשורש לכל הבריאה, ועל דרך שאנו אומרים בכל יום ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית; וכן אנו אומרים בברכת המזון הן את העולם כולו בטובו, והיינו שלא ברא הקב"ה עולם ומלואו, והוא אינו מחדש אותו ומשפיע בו בכל יום חיות וקיום, אלא מחמת שמדרך הטוב להטיב.

25

ומ"ם אחת מעיקרי המדות שזכו ישראל לתקן באמצעות קדושת ארץ ישראל, וקדושת בית המקדש, היא מדה זו של "טוב", וכמו שמצינו (מ"א ח' ט"ו) בגמר בנין בית המקדש, שביקש שלמה המלך ע"ה הפילה ארוכה, והרכה אופני השפעות שתורגנה בכח בנין בית המקדש, והקב"ה השיבו (מ"א ט"ו ג') שמעתי את תפלתך ואת תחנוןך אשר התחננתה לפני וגו' והיו עיני ולבי שם כל הימים, ולהודות כי עיקר ההשפעה שאפשר להשיג בבית המקדש, הוא בחינת "עין טובה" ו"לב טוב" שיש בכיכול להקב"ה. ולכן נמצאת ארץ ישראל בשם "ארץ הטובה", לפי שהמקום מסוגל להשיג מדה נעלה זו של "טוב".

ואמר הכתוב (דברים ט"ו ל"ד) הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו ואמרו הושיענו אלהי ישענו וקבצנו והצילנו מן הגוים ההודות לשם קדשך להשתבח בתהלתך. ונכלל בזה, כי כדי שנוכל להלל ולהודות לה' על חסדו המרובים, "כי טוב", עלינו לראות תמיד הטוב והחסד שיש בכל דבר, ואמנם זוהי בגלות המרה הנה קשה עד מאד להשיג מדרגה נעלה זו, ולכן אנו מבקשים וקבצנו ונצילנו מן הגוים, וכאשר נזכה לביאת המשיח בנין הבית, נוכל להשיג מעלה נשגבה זו, ועל דרך דאיתא בחז"ל (ש"ש ר"ב ד') למי נקרא שמו ה' המוריה, שמשם יוצא אורה לעולם. ונכלל בזה, כי בכח קדושת בית המקדש היה אפשר לכל אחד לראות הטוב והאור שיש בכל דבר. וכן אמר הכתוב (תהלים מ"א ג') יפה נוף משהו כל הארץ וגו'. ונאמר עוד (תהלים קכ"ב א') שמחתי באמרים לי בית ה' נלך, ועוד נאמר (איכה ה')

24

וחודש אב שאנו עומדים בו עתה, מסוגל ביותר להתחזק במדה זו של "טוב", שהרי איתא בחז"ל שכל חודש נברא באות אחת, וחודש אב נברא באות "טית", ואות "טית" מורה על "טוב", וכמו שאמרו חז"ל כי לכן כפוף ראשו של "טית" בתוכו, לפי שטובא גניז בגייה. ולכן איתא בחז"ל (פסיקתא מ"ג) כי הבית השלישי יבנה בחודש אב, שהרי עיקר השפעת בית המקדש, הוא כמבואר מדה נעלה זו של "טוב", אשר אפשר להשיגה בחודש אב. וכמו"כ גם יומא דהילולא של אהרן הכהן הוא בתחילת החודש, לפי שמדרתו של אהרן היתה מדת ה"טוב", וכלשון חז"ל (מנחות כ"ט ע"א) שהיה הכהן עומד ומטיב את הנרות. ונכלל בזה, שהיה משריש בנשמות ישראל הנקראות נרות, ומלשון הכתוב (משלי כ"ז כ"ז) נר ה' נשמת אדם וגו', שיהיו מתבוננים ומסתכלים תמיד על הטוב שיש בכל דבר.

ואמרו חז"ל (תענית כ"ז ע"ב) לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים וכו'. ונכלל בזה, כי ביום הכיפורים ניתנו בו לוחות שניות, ואיתא בחז"ל (כ"ק נ"ד ע"ב) מפני מה דבירות הראשונות לא נאמרו בהם טוב, ובדירות האחרונות נאמרו בהם טוב וכו', שלא יאמרו בשביתת הלוחות, חס ושלום פסקה טובה מישראל. ונמצא כי עיצומו של יום הכיפורים מסוגל להשיג בחינת ומדת ה"טוב". וכמו"כ גם יום חמשה עשר באב, שהוא תוקף החודש אשר יבנה בו בית

26 וכבר הזכרנו בעוה"ש"ת כמה פעמים, כי כל אדם מישראל עובר לפעמים מצבים

קשים, תקופות קשות, וענינים קשים, ארוכים וקצרים, גידולים וקטנים, גלויים ונסתרים, ברוחניות ובגשמיות, מבלי שיעור ומבלי סוף, ומהראוי לאדם תמיד לידע ולהכיר, כי כל מצבים אלו המה פתח ושער להגיע על ידם לאור נפלא ומובהק עצומה, וכמו שאמרו חז"ל (בבבא מצ"א) ליטא נהורא אלא ההוא דנפיק מגו חשוכא, וכמו שהיתה כרייתו של עולם, מקודם ויהי ערב ואחרי זה ויהי בוקר (בראשית א' ה'), כי בעולם הגשמי הזה אין שום אפשרות כלל להגיע לשום דרגא ברוחניות, ולשום שפע גשמי, אלא אך ורק אחרי שעוברים איזה מצב קשה, שהוא לכוש ושעל אל הטובה. המונחת תחתיו.

ויש הרבה דרכים ואופנים האין אפשר לאדם לזכות להכרה זו, שכל המצבים שעוברים עליו הם אך ורק לטובה, ואחד מעיקרי האופנים הוא על ידי שהוא מתאמץ להשיג מדת ה"טוב", ומשתדל תמיד לראות הטוב שבכל דבר, שאז ממילא הוא זוכה להרגיש ולהכיר גם הטובה שבהנהגת הקב"ה אתו.

המקדש, מסוגל להשיג בו בחינת "הטוב", אשר על ידה נזכה לגאולה העתידה ולבנין הבית, וזהו אחד מהענינים מדוע דייקא ביום זה תקנו ברכת הטוב והמטיב וכדאיתא בחז"ל (תענית ל"א ע"א), לפי שהזמן מסוגל להשיג בחינת ה"טוב".

והנה במדה נעלה זו של "טוב", יש שני חלקים, חלק ראשון השייך לעבודת בין אדם למקום, וחלק שני השייך לעבודת בין אדם לחבירו, ושני חלקים אלו תלויים זה בזה, וכמו שאמרו חז"ל הכופר בטובתו של חבירו כאילו כופר בטובתו של מקום, ומ"מ ננסה עתה בעוה"ש"ת לדבר מהחלק השייך לעבודת בין אדם למקום, ובשבוע הבא נדבר בעוה"ש"ת מהחלק השייך לעבודת בין אדם לחבירו.

אחד מעיקרי הענינים הנכללים במדה נשגבה זו של "טוב", הוא, להרגיש אהבת הקב"ה אלינו, ולהכיר הטוב שבהנהגת הקב"ה אתנו, אף אם אין הטובה נראית בעינינו בשר, ועל דרך שנאמר (תהלים קל"ז א') הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו. ונכלל בזה, כי דוד המלך ע"ה מאיר בנו, שנדע ונכיר כי טוב, שכל מה שעובר עלינו הוא כולו טוב, כולו רחמים, כולו אהבת ה', מבלי שיעור ומבלי סוף, אלא ש"כי לעולם חסדו", מלשון העלמה והסתרה, והיינו שהרחמים והחסדים נעלמים ונסתרים הם מעיניו של אדם, ואין בכוחו להכיר בהם.

27

Festival of Life - R. Zev Leff

How can we sensitize ourselves to recognize good? One must first accustom himself not to take anything for granted, to be grateful for every small benefit one receives. No vadays we are prone to expect one hundred percent satisfaction. And if we receive less than one hundred percent in any area, we feel justified in complaining.

The Midrash explains (Eichah Rab'bah 3:13) the verse in Eichah: "What can a living person complain about, a human being for his sins?" (Eichah 3:39). How can one complain if he is alive? And if one has to complain, it should be to be complain his own sins. Life itself is sufficient grounds to be thankful. Recognizing the gift of life — that

for sustenance. But, when he is full and satiated, he may feel smug and self-sufficient and forget his dependence on Hashem. The Torah explicitly warns us of this danger: "Lest you eat and be satiated and build good houses and settle in them...and your heart will be haughty, and you will forget G-d who took you out of the land of Egypt, from the house of bondage" (Levarim 8:12). Similarly, the Torah warns us: "When the Jewish people grow fat, they will kick and turn their backs on G-d" (ibid. 7:2). Therefore the Torah commanded us to acknowledge and appreciate the Source and Cause of our satisfaction.

An awareness and recognition of HaKadosh Baruch Hu is only possible through an awareness and recognition of the good one receives in this world. Hakaras hatov is the most basic acknowledgment that there is good that I have benefited from. Its opposite is kefiyus tovah, literally, "covering over the good," failing to recognize or acknowledge the benefit — failing to recognize the good. And if one fails to recognize the benefits conferred on him by another human being, he will also fail to recognize the ultimate Source of all good.

Our Sages connect Pharaoh's failure to acknowledge the benefit he received from Yosef to his subsequent denial of the existence of G-d Himself: "Anyone who fails to recognize the good that he receives from a human being will in the end deny HaKadosh Baruch Hu" (*Midrash HaGadol, Shemos 8*). It is understandable then why the Sages describe Amalek as "*kefuyei tovah bnei kefuyei tovah* — those who fail to recognize good and descendants of those who fail to recognize good" (*Tanchuma, Beshalach 25*). The absolute evil of Amalek and the total rebellion against HaKadosh Baruch Hu that they represented is attributed to a lack in recognizing and acknowledging good.

not complain. To drive this lesson home, our Sages added a blessing to *bentching* to remind us that instead of complaining if the food was not exactly to our taste, we should be thankful for the fact that we had something to eat at all. Likewise, *shidduchim* were arranged on this day — a marriage can exist only if each partner can recognize and acknowledge the small benefits they receive from each other rather than complaining about that which is not forthcoming.

Our Sages understood that the fall of Beitar was the final nail in the coffin in the long *galus* that was to follow. They understood that if Jews are not able to have this perspective on life, to be able to appreciate the small goodnesses they receive, the exile will be very depressing, even impossible to bear, and so they instituted the *yom tov* of Tu B'Av in order to bring home this idea.

33

כאשר הוא יוצא בסוף היום וְך ונקי, הרי שכמו שאצל כהן גדול עשו יו"ט כאשר יצא בשלום מן הקודש, כך יש לעשות יו"ט לכל אחד שיצא בשלימות רוחנית מן היום הקודש הזה "יום הכיפורים". מכאן הדבר נפלא עד מאד להבין את ההקשר שבין יום הכיפורים לבין ט"ו באב על כל התירוצים שבגמרא שכולם כאחד מכנה משותף להם, שבאותו יום היה מעשה שהביא לידי שלימות, ולשלימות כזו התורה קוראת "טוב", ועל כן קבעוהו חז"ל ליום טוב. השלימות שביום הכיפורים אינה קיימת בשום חג ובשום רגל, והיא מיוחדת ליוה"כ בדוקא, אשר על כן הישוו חז"ל בין היום הקודש יוה"כ לבין ט"ו באב, שיש ביניהם מכנה משותף נפלא וכפי שנתבאר.

ענין היציאה במחול הוא באמת דבר נשגב, וכפי שגם כתב המהרש"א להענית שם כי אלו דברים שיש בהם סודות נשגבים, ולא נכניס ראשינו בסודות אלו. אבל מעט מן המעט ממה שבהשגחתנו, נוכל לומר כי "מחול" הוא "עיגול". עיגול הוא דבר שלם. העולם עגול, כי יש בו שלימות של בריאת ה'. העיגול מסמל גם את שלימות הדורות של דור הולך ודור בא, ואשר על כן נהגו לאכול בסעודת הבראה של אבל "ביצה" שהיא עגולה, משום שכל העולם כולו עגול, והכל טוב ובא לו.

זה שענין השידוכין הישראלין יש בו משום שלימות, כבר אמרנו לעיל, והרי על זה מעין התורה "לא טוב היות האדם לבדו, אעשה לו עזר כנגדו", ואיזה יום מתאים לכך יותר מיום שמסמל את השלימות כמו ט"ו באב ויוה"כ, שבו הטוב מתגשם על ידי החיפוש אחר העזר כנגדו. והדבר פשוט ומובן עד מאד.

להיות כטבע עצי הגפן, ילמה דוקא "בנות ירושלים", כי ירושלים מסמלת את השלימות — "ירושלם", ורק בירושלים עם אורת הקודש שבה, יכול יו"ט כזה להתנהל תוך קדושה וטהרה. במחשבה נקיה, ובמטרה להגיע לשלימות רוחנית כרצון הבורא ית"ש.

34 א"ת מתקין ר"ה ק"ט

ואיך מצדיקים ז"ע, שא' הענינים כמה שאחז"ל שהקב"ה יעשה לעתיד לבוא מחול לצדיקים, הוא משום שמחול הוא עגול, בעגול אין קדוב או רחוק, כולם שוים ביתם לנקודה האמצעית, לומר לך, כי יהודי עובד את ה' יתברך בבחינת מחול, בכל דבר הוא מוצא עבותת ה', בכל דבר הוא מוצא את ה'יזה ה' קונו לו" עמך בולם צדיקים, לכל יהודי יש בחינת "צדיק יסוד עולם" כתי

ומכאן ששתי סיבות למה קבעו חז"ל לתת את השם יו"ט, או בגלל שאותו יום נאסר במלאכה מן התורה ויש בו חיוב של אכילה ושתיה. וטעם שני שקבעוהו בגלל איזה אירוע שהיה, כמו כהן גדול שהיה יוצא מבית קדש הקדשים והיו עושים אותו יו"ט. וכן מצינו לענין חנוכה בגמרא שבת (כ"ב): "לשנה האחרת קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה", הרי שאף שחנוכה לא נאסר במלאכה ומ"מ נקבע להיות יו"ט. ולפי"ז אפשר לומר בפשיטות דזו הסיבה למה נקרא יום זה בשם יו"ט.

ואם נעמיק בזה נוכל לומר עוד. דהנה הטעם הראשון שהבאנו לעיל "יום שהותרו שבטים לבוא זה בזה", וביום ט"ו באב נתחדש החידוש והדרש על הפסוק "זה הדבר אשר צוה ה'", והיינו רק לבנות צלפחד או רק לדור המדבר ולא לדורות האחרים. ואומרים שם התוספות "היינו יו"ט. שעשאוהו יו"ט".

ואפשר לומר כי עשאוהו ליו"ט ע"פ הנאמר בבראשית (כ"ח) "לא טוב היות האדם לבדו, אעשה לו עזר כנגדו", הרי שאם חסר לו לאדם ה"עזר" כנגדו, התורה קוראת לזה "לא טוב". ואם תוקן ענין זה ושוב הותרו להנשא זה בזה, הרי שנהיה "טוב", נהייתה כאן שלימות שחכמנו ז"ל קבעו לקראת שלימות זו בשם "יום טוב".

גם הטעם השני "יום שהותר שבט בנימין לבוא בקהל" לאחר מעשה פילגש בגבעה, הרי ששבטי יה היו עד אז חסרים שלימות, כאשר אחד משבטי יה נאסר לבוא בקהל. וביום ט"ו באב הדבר הושלם ונהייתה כאן שלימות, וכפי שהזכרנו לעיל, שלימות זו קוראת לו התורה בשם "טוב", וכאשר הוא חסר שלימות, הוא "לא טוב". ועל כן זהו טעם נוסף למה נקרא אותו יום בשם "יום טוב".

הטעם השלישי בו כלו מתי מדבר, שעל זה אומרת הגמרא במסכת תענית שם: "דאמר מר עד שלא כלו מתי מדבר, לא היה הדיבור עם משה, שנאמר: "ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות. וידבר ה' אלי" — אלי היה הדיבור. ותוכן דברי רש"י

זה דאמר מר: "לפיכך יו"ט הוא". חטא שלא נסלח היה חסר נורא, היפך השלימות. חטא שנסלח הוא שלימות. וביום שנודע כי החטא נסלח, בו ביום הגיעו לשלימות. שלימות נקראת בתורה בשם "טוב", ועל כן קראוהו חז"ל בשם "יום טוב". וראה שם בפירוש המשניות להרמב"ם במס' תענית: "ולפי שבו נסתלקה המגיפה וכי והמתינו עד חצי החודש, ואז בטחו בנפשם והאמינו בעצמם והרגישו בו רצון הבורא והשבת אפו וסילוק חמתו מהם, לפיכך עשו אותו משם והלאה יום משתה וששון".

הטעם הרביעי "יום שביטל הושע בן אלה פוסדיו שהושיב ירבעם בן נבט על הדרכים שלא יעלו ישראל לרגל לירושלים". הנה ביארו התוספות בבבא בתרא (כ"א), ד"ה כי מציון יצא תורה, מה היה הערך הרב של העליה לירושלים. חז"ל: "לפי שהיה רואה קדושה גדולה וכנהנין עוסקים בעבודה, היה מיכוון ליבו יותר ליראת שמים וללמוד תורה כדדרישין בספרי (דברים יד כג) לענין פרשת מעשר שני "למען תלמד ליראה את ה' אלוהיך כל הימים", גדול מעשר שני שמביא ליד תלמוד. לפי שהיה עומד בירושלים וכו' והיה רואה שכולם עוסקים במלאכת שמים ובעבודה, היה גם הוא מיכוון ליראת שמים ועוסק בתורה" עכ"ל. הרי שבלי העליה לרגל יש חסרון רוחני נורא, והעליה לירושלים מביאה את האדם ליד שלימת רוחנית נפלאה בראותו את עבודת הקודש. שלימות כזו נקראת בתורה בשם "טוב", ועל כן קבעוהו חז"ל ליו"ט.

הטעם החמישי "יום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה" וכמו בא בגמרא "ז' שנים המתנין לקבורה והיו משמשים המתים כגדר לפרדסי אדריאנוס, וכרמיו השתרעו על שטח של 18 מיל על 18 מיל, והעמיתין בקומה בפישוט ידיים, עד שבא אנטונינוס קיסר, וסיבבו משמים שיהיה בט"ו באב, וצוה לקבורם, ובו ביום תקנו ברכת "הטוב והמטיב". אף שחסר זה שלא הסריחו היה בו מן הטוב במשך כל אותן השנים, אבל אין זו שלימות. כיון שלא נקברו. ובהשלמת הבאתם לקבר ישראל נעשתה בכך טובה שלימה, וכמו שפירשו שם "הטוב — שלא הסריחו. והמטיב — שניתנו לקבורה". הרי שיק בהשלמת הענין הטוב הזה ניתן היה לקבוע ברכה מיוחדת בברכת המזון על הטוב והמטיב. ומכיון שהוא גם טוב וגם מטיב, קבעו אותו חז"ל ליו"ט.

הטעם הששי שבו ביום פסקו מלכרות עצים למערכה של המזבח בזמן שביהמ"ק היה קיים, ומאותו יום שבו ללימודם וכמו שהבאנו לעיל מדברי רבינו גרשום, ומעתה גם נבין את ההקשר והשייכות של טעם זה גם לתירוצים האחרים שבגמרא. שהרי התורה נקראת בשם "טוב", כנאמר "כי לקח טוב נתתי לכם תורת אל תעובדו". ומאחר ומאותו יום יכלו להגביר את לימודם ולשוב אל ספסל הלימודים, הרי בכך נעשה דבר טוב, ונעשו שלמים בתורתם, ועל דבר ט"ו קבעו חז"ל את אותו יום ליו"ט.

גם יום הכיפורים הוא יום שניתנה בו תורה לישראל בלוחות שניות וכמו שפירש שם רש"י ז"ל, ואין טוב אלא תורה. ומלבד השלימות התורנית שהשיגו ביוה"כ, הרי מעצם קדושת היום שהוא יום סליחה ומחילה, ומביא את האדם לידי שלימות ממש

צדיק דאחיד שמיא וארעא, כל הסוכב אוחז
הוא עבודת השם, ועיי הכל אפשר להתקרב
לאבניו שבשמים באותה מדה, כל יום יום
הוא מחול, יהללו שמו במחול, ר"ת שבי
שכתי בבית ה' ר"ת שבי, ורומז, איך יהיה
יכול לעשות שכל חייו יהיו שכתי בבית ה'
כשיהיה יודע שלא משנה היכן שהוא נמצא,
ובמה הוא עוסק, תזכר שהכל הוא עבודת
ה', ממילא כל חייו הם שכתי בבית ה'.

בסוד אר"ת (ס' תכ"ח) הביא סימני א"ת ב"ש אשר
לפיהם יקבעו המעודות ביום השבת, וכולם
לפי חג הפסח. ויום ראשון של פסח אם חל בשבת
גם תשעה באב יחול בשבת (א"ת). וממילא יום שני
שחל ביום ראשון, קובע שחג השבועות יחול ביום
ראשון (כ"ש). ויום שלישי שחל ביום שני, קובע
שראש השנה יפול ביום שני (ג"ר). וכן הוא קובע
המעודות לפי סדר א"ת ב"ש ד"ק ה"צ ר"פ,
עיי"ש. ודאורי ונאה לתחא הפסח. ה' יהי הקובע לכל
המעודות, שהרי ראש כל מעודות נשאת פסח.
וכמבאר במשנה ראשונה ד"ה ובגמרא, אשר לכן
אחד בניסן ר"ה לרגלים. ובספיקא מפליגים במעלת
יום שביעי של פסח שהוא גבוה בדרגתו יותר משאר
ימי הפסח. וביותר הגדיל לעשות כסידור הרב ו"ל

שמבואר שם (כשער חג המצות בסופו) שיום שביעי של
פסח יש בו קדושה של אלף השבועי שהוא יום
שכולו שבת וכן יהי לעת"ל שיתעלה יום זה מאד
מאד על ששת ימי הפסח שקדמוהו. ולפיז צריך
להבין, שהרי דברי הטור הגי"ל כל ששה ימים
הראשונים של פסח, יש להם הממלכה ושולטים על
שאר המעודות וקובעים ומגיהם. משא"כ שביעי של
פסח אין קובע שום רגל ושום זמן, ולמה יגרע ש"פ
שלא ישלוט על זמני השנה לקבוע איזה יום טוב.
ואם תאמר שלא נשאר שום יום טוב להקבוע עיי
ש"פ, הלא לא היה ימים טובים לישראל כט"ו באב,
ושפיר ה"י הטור יכול לחקוק שיום שביעי של פסח
קובע היום של ט"ו באב אשר באמת הוא חל כן, דוק
השבת.

ובזה יוכן למה לא התבר ט"ו באב בסוד של א"ת
ב"ש. כי כל המועדים והמומים שהתקבר שם,
המאורע שבשבילן נקבע המועד כבר. דע כבר ה"י
ציאת מצרים, וכבר ה"י מתן תורה וכן נלם. אבל
המאורע של ט"ו באב, יום שמתחיל של משיח וביטול
אבלות של ת"כ, וליתו של כן נרנ שנשאר בו
קימא, וכה להיות משיח ממש ושיא השמחה ביום
השביעי שהוא ט"ו באב כמו גאולת מצרים ששיא
שמחתו הוא ביום השביעי, שביעי של פסח, זה עדיין

והשמחה של ט"ו באב היא עיקרה אצל כנות
ישראל. והיו יוצאות בכנדים שאולים
וחולות בכרימים חזכות ליוזגן. ולהבין זה נסביר ענין
ליל פסח שמצותו ג' מצות וד' כוסות, והנראה כזה,
שהמצות הם שייכים למוח, ולשכל וכמו שכבר ביאר
זה הרב בעל התניא זצ"ל בסיוורו, בתחילת שער חג
המצות, שמשום זה אין התניוק יודע לקרות אבא, עד
שיטעום טעם דגן (בנחת מ) אבל יין ענינו לב והרגש.
וזהו פשוט ששנים שייכים יותר להרגשת הלב
מאנשים. יין מחליש המוח אבל מגביר הרגשי הלב.
ולכן נראה ששלוש המצות העשויות מדיגן הם כנגד
שלושה אבות. וארבע כוסות הם כנגד ארבע אמהות.
ובליל פסח צריכים לספר ביציאת מצרים בהשכל
ודעת בכוח אכילת המצות, ולשודר על היין ולעלה
ולמלט בכוח הכוונות.

לא אירע, ועל זאת אנו מצפים ואנו מחכים ועדיין לא
ה"י יום שביעי של פסח שנחברד שהוא קבע יום
שמחת הגאולה השלימה, ולכן אינו שייך עדיין בסדר
של א"ת ב"ש.

ובט"ו באב, יום השמחה על שם הגאולה העתידה,
גאולה שעדיין לא באה לעולם רק שמחים
וששים בה בכוח האמונה, אשר האמונה אינה שייכת
למוח שתופס דברים מוחשיים עיי שכל קר, אלא
שייכת ללב חם ויוקר הבתחה בין הבטחון והתקווה.
שמחה כזאת שייכת לנשים יותר מאנשים, ולכן דוקא
בנות ישראל יוצאות וחולות בכרימים - מקום גידול
היין, ומתלבשות בכנדים שאולים. כי הגאולה אין
בידן עדיין שתוכלנה לאמר זאת כבר שלנו, אלא
שאלה השמחה בידן מן העתיד, מה שהמוח והשכל
עדיין לא השיגו. ואו בט"ו באב, יומו של שלמה
המלך, אשר רק הוא ולא שום אדם אחר בעולם זכה
למה שאיתא בזה"ק (ח"ב קמ"ה) לא אידווגת (שכינה)
ביוזגא שלים בשמשא בר כז אתא שלמה מלכא וכז
ואעיל החתן לתופה בקדימתא ולבחר עאל לתרווייהו
בהאי עלמא וכז. והוא יוזג ביותא שלים את כנסת
ישראל (הכלה) עם הקב"ה (החתן). ולכן ביום זה
ששמחות בנות ישראל עם היתור שתיקן שלמה,
זוכות גם הן בכרימים ליוזג העולה יפה עם חתן
הגון, כי יומא קא גרים.

וכן כששת הטעמים של ט"ו באב. מהמת כי יום זה
יהי לעת"ל במהרה יום חגיגת משיח, יום חגיגת
ישועות והתחפורות של אר"ת אשר אי וישנה באב ליום
שמחה, ומת"כ יתחיל סדר חדש של זג גאולה ופדות
כמו חג הפסח יותר מזה, והו ביצי שבו (יום
האשפיזא של דוד מלך ישראל) יהי עיקר החג, לכן
אירעו בו נסים וישועות גם למפרע בבחינת אור חתור.
אבל לא אלו המאורעות קבעו ה"י, ועיקר ה"י
הוא מה שנוכר שם בסוף הסוגיא, עתיד הקב"ה
לעשות מחול לצדיקים וכז וכל אחד מראה באצבעו
שנא' ואמר ביום ההוא הנה אליהו זה קיינו לו.
ורשיענו, זה ד' קיינו לו נגילה השמחה בישרעתו.
עיי. ועל שם אותו המחול של לעידו לכזא שעדיין
לא ה"י, רק אנו מחכים לו, היו בניו ירושלים יוצאות
ועשות מחול בכרימים לחגוג את שמחתו של המלך
שלמה. וכל הישועות שנעשו ביום ט"ו באב הנוכרים
בגמרא, הם ישועות של אור חתור, מהארז ששופע
למפרע מהיום ההוא. ושפיר לא י"י ימים טובים
לישראל כט"ו באב, כי גדולה ישועותי וכל הישועות,
ויותר מיציאת מצרים כמבואר בסוף פו ז ראשון במס'
ברכות, שגאולת מצרים היא טפלה לג זלה העתידה.

ואכן התחולל שינוי עצום. בתשעה באב, ביומו של
ימי, אסורים בתלמוד תורה, ועכשיו ביום של
תחילת התגלות שלמה, יום תחתונו, יום מתן תורה,
ובט"ו באב מוסיפין ללמוד תורה כמבואר שם
בגמרא, בתשעה באב הוא יום חורבן ביהמ"ק,
ועכשיו הוא ביום שמחת לבו הוא שמחת בנין בית
המקדש שיבנה במהרה בימינו, הביהמ"ק עדיין לא
נבנה על הר הכית. אבל הוא כבר נבנה בלבבות של
בני ונבות ישראל המאמינים בכוח ארבע הכוסות,
בכוח ההרגשה של עם ישראל, שהרגשה ואמונה זאת
היא מורשת ארבע האמהות לודען אתריהן, ולכן
בט"ו באב תיקנו ברכת הטוב והמטיב בשבת היין,
להודות לדי על שמחת האמונה והבטחון שכית
המקדש יבנה. ובעיר יבנה תקנוהו (תענית לא ע"א) דודו
של החורבן שראו את בית מדרשו של רבן יוחנן בן
זכאי גולה ממקומו מירושלים ונעתק ליבנה, הם כבר
ראו בבנינו וקראו שם העיר יבנה, כי יבנה ביהמ"ק

ט"ו באב, הוא ביטול והמתקת דינו של חודש אב.
הוא יום לבנה במילואה. יומו של שלמה המלך,
סיהורא באשלמותא. יום קימא התקבר לחלוטין.
להכנס לארץ ישראל, ובו תקיים ז"ה ולא תוסיף -
קום בתולת ישראל. ובו מתבטלת הקללה וזאה
הברכה, כדאיתא בספר קדושת לוי, א"ב, ר"ת אורו,
ברוך. אורו עד ט"ו בו, וברוך מטי בו. ע"כ. והוא
יום של שלמה שהוא הארה ודוגמא מימות המשיח.
כי דודו ה"י שלם בכל שלימות יותר מכל שאר
סדוונות (והו ח"ב קמ"ע ע"א) והוא תיקון פגימת הלבנה
כדאיתא בזה"ק, מהיום שאמר ד' ללבנה לכו ומעטי
עצמן לא נודווגה הלבנה בשמש (כנסי עם הקב"ה)
אלא כך אתא שלמה מלכא (וה"ק ח"ב קמ"ה). וכימי
נתקיימה ונתתי שלום בלא, וככש את כל העולם
כולו בלי מלחמה רק עיי הוד מלכות שלו, ולפיז
יכרעו ציים, וכז. הכל כבימות המשיח כמבואר
בפרטיית כמזמור ע"ב שבתהילים, לשלמה אליקים
משפטיך למלך תן. וכל מה שמבואר שם, השלום,
והשפע, והחכמה, והמלכות, הוא כמו ימות המשיח
כמבואר ברמב"ם סוף הלכות מלכות, עיי"ש. וכמזמור
הז, נאמר על שלמה ינון שמו, שש"א שמו של משיח
כדאיתא בסנהדרין (צ"ח ע"א).

כמהרה בימינו. ואו ביום נכבד זה, מסלקים את
מגילת איכה מגילת ימי ששופקת בחורבן הבית
ומוציאים את מגילת שיר השירים, ספרו של שלמה,
שחיברו לשודר ולרנן על בנין ביהמ"ק, ואמרת בנות
ירושלים, צאינה וראינה בנות ציון ראליו חילג